

מסורות שונות ביציאת ריב"ז מירושלים

איכה רבה (וילנא) פרשה א ד"ה לא היו צריה

For three-and-a-half years, Vespasian surrounded Jerusalem.	1. שלש שנים ומחצה הקיף אספסיאנוס את ירושלים
There were four governors with him: The governor of Arabia, the governor of Africa, the governor of Alexandria, and the governor of Palestine.	2. והיו עמו ארבעה דוכסין, דוכס דערביא, דוכס דאפריקא, דוכס דאלכסנדריא, דוכס דפלסטיני,
Regarding the governor of Arabia, there are two <i>amora'im</i> , one says that his name was Kilus and one said that his name was Pangar.	a. דוכס דערבייא תרין אמורין חד אמר קילוס שמייה, וחד אמר פנגר שמייה,
There were four noblemen in Jerusalem: Ben Tzitzit, ben Guryon, ben Nakdimon, and ben Kalba Savua. Each and every one was capable of providing sustenance for the city for ten years.	3. והוון בירושלם ארבעה עשירים בן ציצית ובן גוריון ובן נקדימון ובן כלבא שבוע, וכל אחד ואחד יכול לספק מזונות של מדינה י' שנים,
There was also ben Batiah, the son of the sister of Rabban Yohanan ben Zakai, who was appointed over the storehouses, and he burned all the storehouses.	4. והיה שם בן בטיח בן אחותו של רבן יוחנן בן זכאי שהיה ממונה על האוצרות ושרף את כל האוצרות
Rabban Yohanan ben Zakai heard and said 'woe [va].'	5. שמע רבן יוחנן בן זכאי אמר ווי,
They went and told ben Batiah: 'Your uncle said woe.'	6. הלכו ואמרו לבן בטיח, אמר חביבך ווי,
He sent and had him brought and said to him: 'Why did you say woe?'	7. שלח והביאו אמר לו למה אמרת ווי,
He said to him: 'I did not say woe. Rather, I said va.'	8. אמר לו לא אמרתי ווי אלא וה אמרתי,
He said to him: 'You said va; why did you say va?'	9. אמר לו וה אמרת, ולמה אמרת וה,
He said: 'Because you burned all the storehouses, and I said: As long as the storehouses are intact, they will not risk their lives to engage in battle.'	10. אמר ליה ששרפת את כל האוצרות, ואמרתי דכל זמן שהאוצרות קיימים לא ימסרו עצמם למלחמה,
Between <i>vai</i> and <i>va</i> Rabban Yohanan ben Zakai escaped. They applied to him the verse: "The advantage of knowledge is that wisdom preserves the life of its possessors" (Ecclesiastes 7:12).	11. בין ווי לזה נמלט רבן יוחנן בן זכאי, וקרא עליו (קהלת ז') ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה,
Three days later, Rabban Yohanan ben Zakai went out to walk in the marketplace. He saw that they were boiling straw and drinking its broth. He said: 'Are people who boil straw and drink its broth capable of standing against Vespasian's troops?'	12. לאחר ג' ימים, יצא רבן יוחנן בן זכאי לטייל בשוק, וראה אותם ששולקין תבן ושותין מימיו, אמר בני אדם ששולקין תבן ושותין מימיו, יכולין לעמוד בחיילותיו של אספסיאנוס,
He said: 'The priority is to get me out of here.'	13. אמר כל עיקר הדבר הוא שאצא מכאן,
He sent [a message] to ben Batiah saying: 'Get me out of here.'	14. שלח ואמר לבן בטיח הוציאני מכאן
[Ben Batiah] said to him: 'We have agreed among us that no person may emerge from here unless he is dead.'	15. אמר לו הסכמנו בינינו שלא יצא אדם מכאן אלא אם הוא מת,
He said: 'Get me out in the guise of one who died.'	16. אמר הוציאני בדמות מת,
Rabbi Eliezer carried his [bier] from the head and Rabbi Yehoshua from the feet, and ben Batiah walked before them. When they arrived they sought to stab him.	17. טען רבי אליעזר ברישיה, ורבי יהושע ברגליה, ובן בטיח מהלך לפניהם, כאשר הגיעו רצו לדוקרו,
Ben Batiah said to them: 'Is that what you want, that they will say that their rabbi died and they stabbed him?'	18. אמר להון בן בטיח כך אתם רוצים, שיהיו אומרים מת רבן ודקרוהו,
When he said that to them, they let him go.	19. כיון דאמר להו כך עזבו אותו,
When they went out of the gate of the wall, they carried him and placed him in a certain tomb and they returned to the city.	20. כאשר יצאו מהחומות שמו אותו בבית קברות אחד וחזרו לעיר,

Rabban Yoḥanan ben Zakai went to walk among Vespasian's troops.	21. יצא רבן יוחנן בן זכאי לטייל בחיילותיו של אספסיאנוס,
He said to them: 'Where is the king?'	22. אמר להם היכן הוא המלך,
They went and said to Vespasian: 'A certain Jew wishes to inquire after your wellbeing.'	23. הלכו ואמרו לאספסיאנוס, יהודי אחד רוצה לשאול בשלמך,
He said to them: 'Let him come.'	24. אמר להם יבא
When he came he said: 'Long live my lord, the emperor.'	25. כאשר בא אמר לו יחי הקיסר מושל העמים,
He said to him: 'You greeted me with the greeting of a king, but I do not reign [as king], and if the king will hear of it, he will kill me.'	26. אמר לו שאילת המלכים שאלת בי ואני לא מלך, אם ישמע על כך המלך יהרוג את אותו האיש
[Rabban Yoḥanan ben Zakai] said to him: 'If you are not [yet] the king, ultimately you will reign, as this Temple will be destroyed only by a king, as it is stated: "The Lebanon will fall by a mighty one"' (Isaiah 10:34).	27. אמר ליה אם אינך מלך סופך למלוך, שאין בית זה חרב אלא על ידי מלך שנא' (ישעיה י') והלבנון באדיר יפול,
They took him and placed him behind seven partitions. They would ask him: 'What hour of the night is it?' He would tell them. 'What hour of the day is it?' He would tell them.	28. לקחו ונתנו בחדר בתוך שבע מחיצות והיו שואלים אותו כמה שעות בלילה ואמר להם וכמה שעות ביום ואמר להם
How did Rabban Yoḥanan ben Zakai know? It was from his studies.	29. כיצד ידע רבן יוחנן בן זכאי? מתלמודו.
Three days later, Vespasian went to bathe in the Gafna spring. After he bathed and put on one of his shoes, tidings reached him informing him that Nero had died and that the citizens of Rome had crowned him king. He sought to put on his other shoe, but it did not fit.	30. אחר שלושים יום הלך אספסיאנוס להתרחץ ב"גפנא", כשסיים להתרחץ ונעל אחד מנעליו, באה בשורה ובשרוהו שמת נירון והמליכוהו בני רומי, רצה לנעול את נעלו השני ולא עלה, שלח והביאו את רבן יוחנן בן זכאי,
He sent and had Rabban Yoḥanan ben Zakai brought and he said to him: 'Are you not able to tell me? All these days I would wear two shoes and they would fit me, now one fits and one does not fit.'	31. וא"ל האם אין אתה יכול להסביר לי- כל הימים האלו לבשתי את שני נעלי והיו עולים עלי והיום אחד עולה ואחד לא עולה
He said to him: 'You received good tidings, as it is written: "Good tidings fatten the bone"' (Proverbs 15:30).	32. א"ל בשורה טובה התבשרת דכתיב (משלי ט"ו) ושמועה טובה תדשן עצם,
He said to him: 'What shall I do so it will fit?' He said to him: 'Is there a person whom you hate or who wronged you? Let him pass before you and your flesh will recede, as it is written: "A depressed spirit dries bones"' (Proverbs 17:22).	33. אמר לו מה אעשה שיעלה, אמר לו האם יש לך אדם שאתה שונא או שחייב לך, יעבור לפניך ובשרך יצטמק, דכתיב (שם /משלי/ י"ז) ורוח נכאה תיבש גרם,
They began telling parables before him: 'What should one do to a barrel in which a snake has nested?'	34. התחילו מושלים לפניו משלות, חבית שקינן נחש בתוכה כיצד עושין לו,
He said to them: 'One brings a snake charmer, charms the snake, and leaves the barrel intact.'	35. אמר להם מביאין חובר[חובר= לוחש לנחשים] וחוברין את הנחש ומניחין את החבית,
Pangar said: 'One kills the snake and breaks the barrel.'	36. אמר פנגר הורגין את הנחש ושוברין את החבית,
'What should one do to a cabinet in which a snake has nested?' He said to them: 'One brings a snake charmer, charms the snake, and leaves the cabinet intact.'	37. מגדל שקינן בו נחש כיצד עושין, אמר להם מביאין חובר וחוברין את הנחש ומניחין את המגדל,
Pangar said: 'One kills the snake and burns the cabinet.'	38. אמר פנגר הורגין את הנחש ושורפין את המגדל,
Rabban Yoḥanan ben Zakai said to Pangar: 'All neighbors who perform evil perform it in their own neighborhood. Not only do you fail to plea in our favor, you speak to our detriment.'	39. אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לפנגר כל שכנים המדברים רעה לשכונתם הם עושים, לא רק שאינך מלמד זכות אתה מקטרג?
He said to him: 'I want only what is best for you. As long as that Temple is intact, the kingdoms will confront	40. אמר לו לטובתכם אני רוצה כל זמן שבית זה קיים המלכויות

you; if that Temple is destroyed, the kingdoms will not confront you.'	מתגרות בכם אם יחרב הבית אין המלכויות מתגרות בכם
Rabban Yoḥanan said to him: 'The heart knows whether it is constructive [laaka/] or crooked [laakalkalot].'	41. אמר לו רבן יוחנן הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות,
Vespasian said to Rabban Yoḥanan ben Zakai: 'Make a request and I will grant it.'	42. אמר ליה אספסיאנוס לרבן יוחנן בן זכאי שאל לי שאלה ואני אעשה
He said to him: 'I request that you leave this city and go on your way.'	43. א"ל אני רוצה שתעזוב מדינה זו ותלך לך,
He said to him: 'Did the citizens of Rome crown me so I would leave this city?	44. א"ל כלום המליכוני בני רומי כדי שאעזוב מדינה זו?
Make a [different] request and I will grant it.'	45. שאל לי שאלתא ואני אעשה,
He said to him: 'I request that you leave the gate of the western gate, which points toward Lod, so that anyone who emerges for four hours will be saved.'	46. אמר לו רוצה אני שתעזוב את החומה המערבית שהולכת לכיוון לוד וכל מי שירצה לצאת עד שעה רביעית יהיה לפליטה.
After [Vespasian] conquered it, he said to him: 'If you have someone who is beloved to you or someone with whom you are close, send and bring him before the soldiers enter.'	47. כאשר נכבשה
After [Vespasian] conquered it, he said to him: 'If you have someone who is beloved to you or someone with whom you are close, send and bring him before the soldiers enter.'	48. אמר לו אם יש לך אוהב או קרוב שלח והבא אותו לפני שיכנסו החיילים
He sent to Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua to take out Rabbi Tzadok. They went and found him at the city gate. When he came, Rabban Yoḥanan stood before him.	49. שלח לר' אליעזר ולר' יהושע להוציא את ר' צדוק הלכו ומצאו אותו בשער העיר כשבא קם לפניו רבן יוחנן,
Vespasian said to him: 'You stand before this repulsive old man?'	50. אמר ליה אספסיאנוס מלפני זקן כחוש זה אתה קם?
He said to him: 'By your life, if there was another like him, and you had double the [number of your] soldiers, you would not be able to conquer [the city.]'	51. אמר לו חייך אם היה עוד אחד כמותו והיה לך פי שנים חיילים לא היית יכול לכבוש
He said to him: 'What is his strength?'	52. אמר לו מה כוחו,
He said to him: 'He eats one <i>gamzuz</i> and from it studies one hundred chapters.'	53. א"ל אוכל פרי אחד בזמן שלומדים מאה פרקים
He said to him: 'Why is he so emaciated?'	54. אמר ליה למה כחוש כל כך,
He said to him: 'It is due to the effects of fasts and abstinences.'	55. א"ל בגלל צומות ותעניות,
[Vespasian] sent and brought physicians and they would feed him a little at a time and would give him to drink a little at a time, until his body was restored [to good health].	56. שלח והביא רפואה והיו מאכילים אותו מעט מעט ומשקים אותו מעט מעט עד שחזר עליו גופו.
Elazar, his son, said to him: 'Father, give them their reward in this world, so that they will have no merit with you in the World to Come.' He gave them [a method for] mathematical calculations with fingers and scales.	57. אמר לו אלעזר בנו אבא תן להם שכר בעולם הזה שלא תהיה להם זכות לעולם הבא ונתן להם את חכמת החשבון באצבע ואת חכמת המשקל במאזנים
After he conquered it, he distributed the four sides to the four governors.	58. כאשר נכבשה חילקו את ארבעת החומות לארבעת הדוכסים
The western gate was in the portion of Pangar. It was decreed from Heaven that it would never be destroyed. Why? Because the Divine Presence is in the west. They destroyed theirs, he did not destroy his.	59. ועלתה חומת המערב לפנגר וגזרו מהשמים שלא יחרב לעולם כיון ששכינה במערב, הם החריבו את שלהם והוא לא החריב את שלו.
[Vespasian] sent and had him brought and said to him: 'Why did you not destroy yours?'	60. שלח והביאו ואמר לו למה לא החרבת את שלך ?
He said to him: 'By your life, I did so for the glory of the	61. אמר לו חייך לשם המלכות

kingdom. Had I destroyed it, people would not know what you destroyed. When the people will see [the remaining wall], they will say: Look at the power of Vespasian, what he destroyed.'	עשיתי כן שאילו החרבתי לא היית יודעת ברייה מה החרבת וכאשר יראו הבריות יאמרו ראו חייליו של אספסיאנוס מה החרבו,
He said to him: 'By your life, you have spoken well; however, because you violated my command, that man will ascend to the roof and cast himself from it. If he lives, he lives; if he dies, he dies.'	62. אמר לו דייך טוב אמרת, אלא כיון שעברת על פקודתי יעלה האיש הזה על הגג וזרוק עצמו אם חי חי ואם מת מת.
He ascended, cast himself, and died. The curse of Rabban Yohanan ben Zakai came upon him.	63. עלה וזרק עצמו ומת ופגעה בו קללתו של ריב"ז.

.64

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נו עמוד א

The Roman authorities then sent Vespasian Caesar against the Jews. He came and laid siege to Jerusalem for three years . There were at that time in Jerusalem these three wealthy people: Nakdimon ben Guryon, ben Kalba Savua, and ben Tzitzit HaKesat . The Gemara explains their names: Nakdimon ben Guryon was called by that name because the sun shined [nakad] on his behalf , as it is related elsewhere (see <i>Ta'anit</i> 19b) that the sun once continued to shine in order to prevent him from suffering a substantial loss. Ben Kalba Savua was called this because anyone who entered his house when he was hungry as a dog [kelev] would leave satiated [save'a] . Ben Tzitzit HaKesat was referred to by that name because his ritual fringes [tzitzit] dragged along on blankets [kesef] , meaning that he would not walk in the street with his feet on the ground, but rather they would place blankets beneath him. There are those who say that his seat [kiseh] was found among the nobles of Rome , meaning that he would sit among them.	1. שְׁדָרְיָה עִילְיָיָהוּ לְאַסְפָּסְיָנוּס קִיסָר. אֵתָא, צָר עָלָה תִּלְתָּ שָׁנִי. הָוּוּ בֵּה הִנְהוּ תִּלְתָּא עֲתִירִי: נִקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן, וּבֶן כְּלָבָא שָׁבוּעַ, וּבֶן צִיצִית הַכֶּסֶת. נִקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן – שֶׁנִּקְדָּה לּוֹ חֲמָה בְּעֵבוּרוֹ. בֶּן כְּלָבָא שָׁבוּעַ, שֶׁכָּל הַנִּכְנָס לְבֵיתוֹ כְּשֶׁהוּא רָעֵב כְּכֹלֵב, יוֹצֵא כְּשֶׁהוּא שָׁבַע. בֶּן צִיצִית הַכֶּסֶת – שֶׁהֵיטָה צִיצִיתוֹ נִגְרָרֶת עַל גְּבִי כֶּסֶתוֹת. אֵיכָא דְאָמְרִי: שֶׁהֵיטָה כֶּסֶתוֹ מוּטָלֶת בֵּין גְּדוּלֵי רוֹמִי.
These three wealthy people offered their assistance. One of them said to the leaders of the city: I will feed the residents with wheat and barley . And one of them said to leaders of the city: I will provide the residents with wine, salt, and oil . And one of them said to the leaders of the city: I will supply the residents with wood . The Gemara comments: And the Sages gave special praise to he who gave the wood , since this was an especially expensive gift. As Rav H̥isda would give all of the keys [aklidei] to his servant, except for the key to his shed for storing wood , which he deemed the most important of them all. As Rav H̥isda said: One storehouse [akhleva] of wheat requires sixty storehouses of wood for cooking and baking fuel. These three wealthy men had between them enough commodities to sustain the besieged for twenty-one years .	2. חַד אָמַר לְהוּ: אֲנָא זִינָא לְהוּ בְּחִיטִי וּשְׁעָרִי, וְחַד אָמַר לְהוּ: בְּדַחְמָא וּבְדַמְלָחָא וּמִשְׁחָא, וְחַד אָמַר לְהוּ: בְּדַצִּיבִי. וְשִׁבְחוּ רַבְּנָן לְדַצִּיבִי, דְּרַב חֲסִידָא כָּל אֶקְלִידִי הָוּה מָסַר לְשִׁמְעִיָּה, בְּרַ מְדַצִּיבִי. דְּאָמַר רַב חֲסִידָא: אֶכְלָבָא דְּחִיטִי בְּעֵי שִׁתִּין אֶכְלָבִי דַּצִּיבִי. הָוּה לְהוּ לְמִיזַן עֶשְׂרִים וְחַד שְׁתָּא.
There were certain zealots among the people of Jerusalem. The Sages said to them: Let us go out and make peace with the Romans. But the zealots did not allow them to do this. The zealots said to the Sages: Let us go out and engage in battle against the Romans. But the Sages said to them: You will not be successful . It would be better for you to wait until the siege is broken. In order to force the residents of the city to engage in battle, the zealots arose and burned down these storehouses [ambarei] of wheat and barley, and there was a general famine .	3. הָוּוּ בְּהוּ הִנְהוּ בְּרִיוֹנִי, אָמְרוּ לְהוּ רַבְּנָן: נִיפּוֹק וְנַעֲבִיד שְׁלָמָא בְּהַדְיָיָהוּ. לֹא שִׁבְקִינְהוּ. אָמְרוּ לְהוּ: נִיפּוֹק וְנַעֲבִיד קֶרְבָּא בְּהַדְיָיָהוּ, אָמְרוּ לְהוּ רַבְּנָן: לֹא מִסְתִּיעָא מִלְתָּא. קָמוּ קִלְנְהוּ לְהִנְהוּ אֲמַבְרִי דְּחִיטִי וּשְׁעָרִי, וְהָוּה כְּפָנָא.

With regard to this famine it is related that Marta bat Baitos was one of the wealthy women of Jerusalem . She sent out her agent and said to him: Go bring me fine flour [semida] . By the time he went, the fine flour was already sold . He came and said to her: There is no fine flour , but there is ordinary flour. She said to him: Go then and bring me ordinary flour. By the time he went, the ordinary flour was also sold . He came and said to her: There is no ordinary flour, but there is coarse flour [gushkera]. She said to him: Go then and bring me coarse flour. By the time he went, the coarse flour was already sold . He came and said to her: There is no coarse flour, but there is barley flour. She said to him: Go then and bring me barley flour. But once again, by the time he went , the barley flour was also sold .	4. מִרְתָּא בַת בַּיִתוֹס עֲתִירְתָּא דִּירוּשְׁלַיִם הָיְתָא. שְׁדִרְתָּהּ לְשִׁלּוּחָהּ; וְאִמְרָה לִיהּ: זִיל אֵייתִי לִי סְמִידָא. אַדְאָזֵל אִיזְדָּבַן. אַתָּא אָמַר לָהּ: סְמִידָא לִיכָא, חִינְרְתָא אִיכָא. אִמְרָה לִיהּ: זִיל אֵייתִי לִי. אַדְאָזֵל אִיזְדָּבַן. אַתָּא וְאָמַר לָהּ: חִינְרְתָא לִיכָא, גּוּשְׁקֶרָא אִיכָא. אִמְרָה לִיהּ: זִיל אֵייתִי לִי. אַדְאָזֵל אִיזְדָּבַן. אַתָּא וְאָמַר לָהּ: גּוּשְׁקֶרָא לִיכָא, קִימְחָא דְשַׁעְרֵי אִיכָא. אִמְרָה לִיהּ: זִיל אֵייתִי לִי. אַדְאָזֵל אִיזְדָּבַן.
She had just removed her shoes, but she said: I will go out myself and see if I can find something to eat . She stepped on some dung , which stuck to her foot , and, overcome by disgust, she died.	5. הָוָה שְׁלִיפָא מִסְּאָנָא, אָמַרָה: אִיפּוּק וְאַחְזִי אִי מִשְׁכַּחנָא מִיַּדִּי לְמִיכַל. אִיתִיב לָהּ פִּרְתָּא בְּכַרְעָא, וּמָתָה.
Rabban Yoḥanan ben Zakkai read concerning her a verse found in the section of the Torah listing the curses that will befall Israel: “ The tender and delicate woman among you who would not adventure to set the sole of her foot upon the ground” (Deuteronomy 28:56). There are those who say that she did not step on dung, but rather she ate a fig of Rabbi Tzadok, and became disgusted and died . What are these figs? Rabbi Tzadok observed fasts for forty years , praying that Jerusalem would not be destroyed . He became so emaciated from fasting that when he would eat something it was visible from the outside of his body. And when he would eat after a fast they would bring him figs and he would suck out their liquid and cast the rest away . It was one such fig that Marta bat Baitos found and that caused her death.	6. קָרִי עָלֶיהָ רַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: “הִרְכָּה בֶּרֶךְ וְהָעֲנוּגָה אֲשֶׁר לֹא נִסְתָּה כֶּף רַגְלָהּ.” אִיכָא דְאָמַרִי: גְּרוּגְרַת דְּרַבִּי צְדוֹק אָכְלָהּ, וְאִיתְּנִיסָא וּמָתָה. דְּרַבִּי צְדוֹק יְתִיב אַרְבַּעִין שָׁנִין בְּתַעֲנִיתָא דְלֹא לִיחְרַב יְרוּשָׁלַיִם, כִּי הָוָה אָכִיל מִיַּדִּי הָוָה מִיתְחַזִּי מֵאַבְרָא. וְכִי הָוָה בְּרִיא, מֵייתִי לִיהּ גְּרוּגְרֹת, מֵיִץ מִיָּהוּ וְשִׁדִּי לָהּ.
It is further related that as she was dying, she took out all of her gold and silver and threw it in the marketplace . She said: Why do I need this? And this is as it is written: “They shall cast their silver in the streets and their gold shall be as an impure thing; their silver and their gold shall not be able to deliver them in the day of the wrath of the Lord; they shall not satisfy their souls, neither fill their bowels” (Ezekiel 7:19).	7. כִּי הָוָה קָא נִיחָא נִפְשָׁהּ, אִפִּיקְתָּהּ לְכָל דְּהַבָּה וְכֶסֶפָּהּ שְׁדִיתֶיהָ בְּשׁוּקָא, אָמַרָה: הָאִי לְמָאִי מִיַּבְעִי לִי! וְהֵינּוּ דְכִתְיִב: “כֶּסֶףם בְּחוּצוֹת יִשְׁלִיכוּ.”
§ The Gemara relates: Abba Sikkara was the leader of the zealots [biryone] of Jerusalem and the son of the sister of Rabban Yoḥanan ben Zakkai . Rabban Yoḥanan ben Zakkai sent a message to him: Come to me in secret . He came, and Rabban Yoḥanan ben Zakkai said to him: Until when will you do this and kill everyone through starvation? Abba Sikkara said to him: What can I do, for if I say something to them they will kill me . Rabban Yoḥanan ben Zakkai said to him: Show me a method so that I will be able to leave the city, and it is possible that through this there will be some small salvation .	8. אַבָּא סִקְרָא – רִישׁ בְּרִיּוֹנֵי דִירוּשְׁלַיִם, בֶּר אַחְתֵּיהָ דְּרַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָוָה. שְׁלַח לִיהּ: תָּא בְּצִינְעָא לְגַבְאִי. אַתָּא. אָמַר לִיהּ: עַד אֵימַת עֲבָדִיתוּ הֵכִי, וְקִטְלִיתוּ לִיהּ לְעֵלְמָא בְּכַפְנָא? אָמַר לִיהּ: מָאִי אֵיעָבִיד, דְּאִי אָמִינָא לָהּ מִיַּדִּי קִטְלוּ לִי! אָמַר לִיהּ: חֲזִי לִי תַקְנִתָּא לְדִידִי דְאִיפּוּק, אֲפֹשֶׁר דְּהוּי הַצֵּלָה פּוּרְתָּא.
Abba Sikkara said to him: This is what you should do: Pretend	9. אָמַר לִיהּ: נְקוּט נִפְשָׁךְ

<p>to be sick, and have everyone come and ask about your welfare, so that word will spread about your ailing condition. Afterward bring something putrid and place it near you, so that people will say that you have died and are decomposing. And then, have your students enter to bring you to burial, and let no one else come in so that the zealots not notice that you are still light. As the zealots know that a living person is lighter than a dead person.</p>	<p>בקצירי, וליתו כולי עלמא ולישטילו בך, ואיתי מידי סריא ואגני גבך, ולימרו דנח נפשך. וליעילו בך תלמידך ולא ליעול בך איניש אחרינא, דלא לרגשו בך דקליל את, דאינהו ידעי דחייא קליל ממיתא.</p>
<p>Rabban Yohanan ben Zakkai did this. Rabbi Eliezer entered from one side and Rabbi Yehoshua from the other side to take him out. When they arrived at the entrance of the city on the inside, the guards, who were of the faction of the zealots, wanted to pierce him with their swords in order to ascertain that he was actually dead, as was the common practice. Abba Sikkara said to them: The Romans will say that they pierce even their teacher. The guards then wanted at least to push him to see whether he was still alive, in which case he would cry out on account of the pushing. Abba Sikkara said to them: They will say that they push even their teacher. The guards then opened the gate and he was taken out.</p>	<p>10. עביד הכי. נכנס בו רבי אליעזר מצד אחד, ורבי יהושע מצד אחר. כי מטו לפיתחא, בעו למדקריה. אמר להו: יאמרו: רבן דקרו! בעו למדחפיה. אמר להו: יאמרו: רבן דחפוי! פתחו ליה בבא, נפק.</p>
<p>When Rabban Yohanan ben Zakkai reached there, i.e., the Roman camp, he said: Greetings to you, the king; greetings to you, the king. Vespasian said to him: You are liable for two death penalties, one because I am not a king and yet you call me king, and furthermore, if I am a king, why didn't you come to me until now? Rabban Yohanan ben Zakkai said to him: As for what you said about yourself: I am not a king,</p>	<p>11. כי מטא להתם, אמר: שלמא עלך מלכא, שלמא עלך מלכא. אמר ליה: מיחייבת תרי (קטלא) [קטלי], חדא דלאו מלכא אנא וקא קרית לי מלכא, ותו אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי. אמר ליה: דקאמרת לאו מלכא אנא,</p>
<p>in truth, you are a king, if not now, then in the future. As if you are not a king, Jerusalem will not be handed over into your hand, as it is written: “And the Lebanon shall fall by a mighty one” (Isaiah 10:34). And “mighty one” means only a king, as it is written: “And their mighty one shall be of themselves, and their ruler shall proceed from the midst of them” (Jeremiah 30:21), indicating that “mighty one” parallels “ruler.” And “Lebanon” means only the Temple, as it is stated: “That good mountain and the Lebanon” (Deuteronomy 3:25). And as for what you said with your second comment: If I am a king why didn't you come to me until now, there are zealots among us who did not allow us to do this.</p>	<p>12. איברא מלכא את; דאי לאו מלכא את לא מיסרא ירושלים בידך, דכתיב: “והלכנו באדיר יפול” – ואין “אדיר” אלא מלך, דכתיב: “והיה אדירו ממנו וגו’; ואין “לכנו” אלא בית המקדש, שנאמר: “ההר הטוב הזה והלכנו”. ודקאמרת: אי מלכא אנא, אמאי לא קאתית לגבאי עד האידנא – בריוני דאית בן לא שבקינן.</p>
<p>Understanding that Rabban Yohanan ben Zakkai was prepared to ask him not to destroy the Temple, Vespasian said to him: If there is a barrel of honey and a snake [derakon] is wrapped around it, wouldn't they break the barrel in order to kill the snake? In similar fashion, I am forced to destroy the city of Jerusalem in order to kill the zealots barricaded within it. Rabban Yohanan ben Zakkai was silent and did not answer. In light of this, Rav Yosef later read the following verse about him, and some say that it was Rabbi Akiva who applied the verse to Rabban Yohanan ben Zakkai: “I am the Lord...Who turns wise men backward and makes their knowledge foolish” (Isaiah 44:25). As Rabban Yohanan ben Zakkai should have said the following to Vespasian in response: In such a case, we take</p>	<p>13. אמר ליה: אילו חבית של דבש ודרקון כרוך עליה, לא היו שוברין את החבית בשביל דרקון? אישתיק. קרי עליה רב יוסף, ואיתימא רבי עקיבא: “משיב חכמים אחור ודעתם יסכל”, איבעי ליה למימר ליה: שקלינן צבתא ושקלינן ליה לדרקון וקטלינן ליה, וחביתא שבקינן לה.</p>

tongs, remove the snake, and kill it, and in this way we leave the barrel intact. So too, you should kill the rebels and leave the city as it is.	
In the meantime, as they were talking, a messenger [feristaka] arrived from Rome, and said to him: Rise, for the emperor has died, and the noblemen of Rome plan to appoint you as their leader and make you the next emperor. At that time Vespasian was wearing only one shoe, and when he tried to put on the other one, it would not go on his foot. He then tried to remove the other shoe that he was already wearing, but it would not come off. He said: What is this?	14. אֲדַהְכִי, אֶתָּא פְּרִיסְתָּקָא עֲלֵיהּ מְרוּמִי, אָמַר לֵיהּ: קוּם, דְּמִית לֵיהּ קִיסָר, וְאָמְרִי הִנֵּהוּ חֲשִׁיבֵי דְרוּמִי לְאוֹתִיבְךָ בְּרִישָׁא. הֵוָה סִיּוּם חַד (מִסְאֲנִי) [מִסְאֲנִיָּה]. בְּעָא לְמַסְיִימָה לְאַחְרִינָא, לֹא עֵיִל. בְּעָא לְמִשְׁלָפִיָּה לְאַיְדֵּהּ, לֹא נָפֵק. אָמַר: מַאי הָאִי?
Rabban Yoḥanan ben Zakkai said to him: Be not distressed or troubled, for good tidings have reached you, as it is written: “Good tidings make the bone fat” (Proverbs 15:30), and your feet have grown fatter out of joy and satisfaction. Vespasian said to him: But what is the remedy? What must I do in order to put on my shoe? Rabban Yoḥanan ben Zakkai said to him: Have someone with whom you are displeased come and pass before you, as it is written: “A broken spirit dries the bones” (Proverbs 17:22). He did this, and his shoe went on his foot. Vespasian said to him: Since you are so wise, why didn’t you come to see me until now? Rabban Yoḥanan ben Zakkai said to him: But didn’t I already tell you? Vespasian said to him: I also told you what I had to say.	15. אָמַר לֵיהּ: לֹא תַצְטַעַר, שְׂמֻעָה טוֹבָה אֶתְיָא לָךְ, דְּכְתִיב: “שְׂמֻעָה טוֹבָה תַּדְשֵׁן עַצְמִי.” אֵלָא מַאי תַקְנִיתִּיהּ? לִיתִּי אִינִישׁ דְּלֹא מִיתְבָּא דַּעְתָּךְ מִינִיָּה, וְלַחְלִיף קַמָּךְ, דְּכְתִיב: “וְרוּחַ נִכְאָה תִיבֹשׁ גִּרְם.” עֲבַד הָכִי, עֵיִל. אָמַר לֵיהּ: וּמֵאַחַר דְּחֻכְמִיתוּ כּוּלֵי הָאִי, עַד הָאִידְנָא אֲמַאי לֹא אֶתִּיתוּ לְגַבְאִי? אָמַר לֵיהּ: וְלֹא אָמַרְי לָךְ? אָמַר לֵיהּ: אֲנָא נְמִי אָמַרִי לָךְ!
Vespasian then said to Rabban Yoḥanan ben Zakkai: I will be going to Rome to accept my new position, and I will send someone else in my place to continue besieging the city and waging war against it. But before I leave, ask something of me that I can give you. Rabban Yoḥanan ben Zakkai said to him: Give me Yavne and its Sages and do not destroy it, and spare the dynasty of Rabban Gamliel and do not kill them as if they were rebels, and lastly give me doctors to heal Rabbi Tzadok. Rav Yosef read the following verse about him, and some say that it was Rabbi Akiva who applied the verse to Rabban Yoḥanan ben Zakkai: “I am the Lord...Who turns wise men backward and makes their knowledge foolish” (Isaiah 44:25), as he should have said to him to leave the Jews alone this time.	16. אָמַר לֵיהּ: מִיזֵל אֲזִילָנָא, וְאִינִשׁ אַחְרִינָא מְשַׁדְרָנָא; אֵלָא בְּעִי מִינָאי מִיַּדִּי דְאַתֵּן לָךְ. אָמַר לֵיהּ: תֵּן לִי יַבְנֵה וְחֻכְמִיָּהּ, וְשׁוּשִׁילָתָא דְרַבִּין גַּמְלִיאֵל, וְאַסּוּתָא דְמַסְיִין לֵיהּ לְרַבִּי צְדוֹק. קָרִי עֲלֵיהּ רַב יוֹסֵף, וְאִיתִימָא רַבִּי עֲקִיבָא: “מְשִׁיב חֻכְמִים אַחֲרֵי וְדַעְתָּם יִסְכְּלוּ,” אִיבְעִי לְמִימַר לֵיהּ: לְשַׁבְּקִינְהוּ הֲדָא זִימְנָא.
And why didn’t Rabban Yoḥanan ben Zakkai make this request? He maintained that Vespasian might not do that much for him, and there would not be even a small amount of salvation. Therefore, he made only a modest request, in the hope that he would receive at least that much.	17. וְהוּא סִבֵּר: דְּלִמָּא כּוּלֵי הָאִי לֹא עֲבִיד, וְהַצְלָה פּוֹרְתָא נְמִי לֹא הָוִי.
The Gemara asks: What was he requesting when he asked for doctors to heal Rabbi Tzadok? How did they heal him? The first day they gave him water to drink that contained bran [parei]. The next day they gave him water containing flour mixed with bran [sipuka]. The following day they gave him water containing flour. In this way they slowly restored his ability to eat, allowing his stomach to broaden little by little.	18. אַסּוּתָא דְמַסְיִין לֵיהּ לְרַבִּי צְדוֹק – מַאי הָיָא? יוּמָא קָמָא אֲשִׁקִּיּוּהּ מִיָּא דְפָאֲרִי, לְמַחַר מִיָּא דְסִיפּוּקָא, לְמַחַר מִיָּא דְקִימְחָא, עַד דְּרוּוּחַ מִיעִיָּה פּוֹרְתָא פּוֹרְתָא.

מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ד

And when Vespasian came to destroy Jerusalem,	1. וכשבא אספסיינוס להחריב את ירושלים
he said to [the inhabitants]: Fools! Why do you seek to destroy this city and burn the Holy Temple? What do I request of you? Only that you give me one bow or one arrow [as a sign of your surrender], and then I will leave you be.	2. אמר להם שוטים מפני מה אתם מבקשים להחריב את העיר הזאת ואתם מבקשים לשרוף את בית המקדש וכי מה אני מבקש מכם אלא שתשגרו לי קשת אחת או חץ אחת ואלך לי מכם.
They said to him: Just as we went out [to battle] against the two who came before you, and killed them, so will we go out against you and kill you.	3. אמרו לו כשם שיצאנו על שנים ראשונים שהם לפניך והרגנום כך נצא לפניך ונהרגך.
When Rabban Yohanan ben Zakkai heard this, he sent for the men of Jerusalem and said to them: My children, why do seek to destroy this city and burn the Holy Temple? For what did he ask of you but one bow or one arrow, and then he would leave you be.	4. כיון ששמע רבן יוחנן בן זכאי שלח וקרא לאנשי ירושלים ואמר להם בני מפני מה אתם מחריבין את העיר הזאת ואתם מבקשים לשרוף את בית המקדש וכי מהו מבקש מכם הא אינו מבקש מכם אלא קשת אחת או חץ אחת וילך לו מכם.
They said to him: Just as we went out [to battle] against the two who came before him, and we killed them, so will we go out against him and kill him.	5. אמרו לו כשם שיצאנו על שנים שלפניו והרגנום כך נצא עליו ונהרגהו.
Vespasian had men lurking within the walls of Jerusalem, and everything they heard they would write on an arrow and shoot over the wall. So they reported that Rabban Yohanan ben Zakkai supported the Caesar.	6. היו לאספסיינוס אנשים שרויין כנגד חומותיה של ירושלים וכל דבר ודבר שהיו שומעין היו כותבין על החצי וזורקין חוץ לחומה לומר שרבן יוחנן בן זכאי מאוהבי קיסר הוא.
[Thus would he remind the men of Jerusalem, i.e., plead with them to acquiesce to Vespasian.] And after Rabban Yohanan ben Zakkai said this [to them] day after day, and saw that they would not accept his advice, he sent for his students, Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua, and said to them: My sons, take me out of this place! Make me a coffin, and I will sleep in it.	7. וכיון שאמר להם רבן יוחנן בן זכאי יום אחד ושנים ושלושה ולא קבלו ממנו שלח וקרא לתלמידיו לרבי אליעזר ורבי יהושע אמר להם בני עמדו והוציאוני מכאן עשו לי ארון ואישן בתוכו.
So Rabbi Eliezer held [the coffin] on one end, and Rabbi Yehoshua held it (on the other, and they carried him until the sun set, right up to the gates of Jerusalem.	8. רבי אליעזר אחז בראשו רבי יהושע אחז ברגליו והיו מוליכין אותו עד שקיעת החמה עד שהגיעו אצל שערי ירושלים.
The gatekeepers said to them: What is this?	9. אמרו להם השוערים מי הוא זה.
They replied: A dead body – and you know that a corpse cannot remain overnight in Jerusalem.	10. אמרו להן מת הוא וכי אין אתם יודעין שאין מלינים את המת בירושלים.
	11. אמרו להן אם מת הוא הוציאוהו.
They said: If that is a dead body, go ahead and take it out [of the city].	12. והוציאוהו והיו מוליכין אותו (עד שקיעת החמה) עד שהגיעו אצל אספסיינוס.
So they took him out (and they were carrying him until sunset) until they came to Vespasian, and they opened the coffin, and [Rabbi Yohanan] got up and stood before him.	13. פתחו הארון ועמד לפניו.
He said: So you are Rabbi Yohanan ben Zakkai. Ask for whatever you wish, and I will give it to you.	14. אמר לו אתה הוא רבן יוחנן בן זכאי שאל מה אתן לך.
He replied: I ask nothing from you except for Yavneh. I will go there and teach my students, and I will establish prayer, and I will do all the <i>mitzvot</i> [mentioned in the Torah].	15. אמר לו איני מבקש ממך אלא יבנה שאלך ואשנה בה לתלמידי ואקבע בה תפלה ואעשה בה כל מצות.
[Vespasian] replied: Go. All that you wish to do, you may do.	16. אמר לו לך וכל מה שאתה רוצה לעשות עשה.

He said: Go ahead. He said to him: Take note; soon you will ascend to the kingship.	17. אמר לו רצונך שאומר לפניך דבר אחד. אמר לו אמור. אמר לו הרי את עומד במלכות. [א"ל] מנין אתה יודע.
[Rabbi Yohanan answered:] We have a tradition that the Holy Temple will not be taken by an ordinary man, but only by a king. For it says (Isaiah 10:34), "And the Lebanon tree will fall in its majesty."	18. אמר לו כך מסור לנו שאין בית המקדש נמסר ביד הדיוט אלא ביד מלך שנאמר ונקף סבכי היער בברזל והלבנון באדיר יפול (ישעי' י' ל"ד).
They say that it was not (one or two or) three days until a letter came from [Vespasian's] city announcing that the Caesar had died and they were appointing him to ascend to the kingship.	19. אמרו לא היה יום אחד שנים ושלשה ימים עד שבא אליו דיופלא מעירו שמת קיסר ונמנו עליו לעמוד במלכות.
They brought him a catapult and positioned it toward the walls of Jerusalem. Then they brought him cedar posts, put them in the catapult, and fired them against the wall until they made a breach. Then they brought him the head of a pig, put it in the catapult, and flung it toward the sacrificial portions that were on the [Temple] altar.	20. הביאו לו קשת של זירים ותיפ"א כנגד החומה של ירושלים. הביאו לו נסרים של ארז ונתן לתוך קשת של זירים והיה מכה בהן על החומה עד שפרץ בה פירצה. הביאו ראש חזיר ונתנו לתוך קשת של זירים והיה משליך אותו כלפי אברים שע"ג המזבח.
While Jerusalem was being taken, Rabban Yohanan ben Zakkai was sitting and waiting, and he trembled (before God), just as Eli sat and watched, as it says (I Samuel 4:13), "There was Eli, sitting on a seat on the side of the road, waiting, and his heart trembled because of the Ark of God."	21. באותה שעה נלכדה ירושלים והיה רבן יוחנן בן זכאי יושב ומצפה וחרד כדרך שהיה עלי יושב ומצפה שנאמר והנה עלי יושב על הכסא יד דרך מצפה כי היה לבו חרד על ארון האלהים (שמואל א' ד' י"ג).
When Rabban Yohanan ben Zakkai heard that Jerusalem was destroyed and the Holy Temple was burning in flames, he tore his clothes, and his students tore their clothes, and they cried and screamed and lamented It says (Zechariah 11:1), "Open your doors, Lebanon [i.e., the Holy Temple], and let fire consume your cedars" – these are the (high) priests who were in the Sanctuary, who [took] their keys in their hands and threw them toward the heavens, and said before the Holy Blessed One: Master of the World! Here are Your keys, which You entrusted to us. For we were not faithful custodians doing the King's work and eating from the King's table. Abraham, Isaac, and Jacob, and the twelve tribes, were also crying and screaming and lamenting, and they said (Zechariah 11:2), "Howl, cypresses, for cedars have fallen! How the mighty are ravaged!" ["Howl, cypresses, for cedars have fallen!" – these are Abraham, Isaac, and Jacob, and the twelve tribes.] "Howl, you oaks of Bashan" – these are Moses, Aaron, and Miriam. "For the stately forest is laid low" – that is the Holy of Holies. "The voice of wailing shepherds, for their fields [have been ravaged]" (Zechariah 11:3) – these are David and his son Solomon. "The sound of the lions roaring, for the jungle of the Jordan has been ravaged" – these are Elijah and Elisha.	22. כיון ששמע רבן יוחנן בן זכאי שהחריב את ירושלים ושרף את בית המקדש באש קרע בגדיו וקרעו תלמידיו את בגדיהם והיו בוכין וצועקין וסופדין: ואומר פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך (זכרי' י"א א') אלו כהנים גדולים שהיו במקדש שהיו נוטלים מפתחותיהם בידן וזורקין כלפי מעלה ואומרים לפני הקב"ה רבונו של עולם הילך מפתחותיך שמסרת לנו הואיל ולא היינו גזברין נאמנין לעשות מלאכת המלך ולאכול משלחן המלך. אברהם יצחק ויעקב ושנים עשר שבטים היו בוכין וצועקין וסופדין: ואומר הילל ברוש כי נפל ארז אשר אדירים שודדו [הילילו אלוני בשן כי ירד יער הבציר] (שם שם ב'). הילל ברוש כי נפל ארז זה בית המקדש. אשר אדירים שודדו זה אברהם יצחק ויעקב וי"ב שבטים. הילילו אלוני בשן זה משה אהרן ומרים. כי ירד יער הבציר זה בית המקדש. קול יללת הרועים כי שדדה אדרתה (שם ג') זה דוד ושלמה בנו. קול שאגת כפירים כי שודד גאון הירדן (שם) זה אליהו ואלישע:

מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ו ד"ה ולמה נקרא

וכשבא אספסיינוס קיסר להחריב את ירושלים בקשו קנאים לשרוף כל הטוב ההוא באש.
אמר להם כלבא שבוע מפני מה אתם מחריבים את העיר הזאת ואתם מבקשים לשרוף את כל הטוב ההוא באש.
המתינו לי עד שאכנס ואראה מה יש לי בתוך הבית.
הלך ומצא שיש לו מזון עשרים ושנים שנה סעודה לכל אחד ואחד מירושלים.
מיד צוה גדשו ובררו ורקדו ולשו ואפו והתקין מזון כ"ב שנה לכל אחד ואחד מירושלים ולא השגיחו עליו.
מה היו אנשי ירושלים עושין היו מביאים העגלים וגוררים אותם במגרים וטוחים אותם בטיט.
ועוד עשו אנשי ירושלים שולקין את התבן ואוכלין. וכל אחד ואחד מישראל שרוי נגד חומותיה של ירושלים אמר מי יתן לי חמש תמרים וארד ואטול חמשה ראשים.
נתנו לו חמש תמרים ירד ונטל חמשה ראשים מאנשי אספסיינוס.
הציץ אספסיינוס בצואתן וראה שאין בהן מין דגן ואמר לחיילות שלו ומה אלו שאין אוכלין אלא תבן כך הורגין בהן אלו היה אוכלין כל מה שאתם אוכלין ושותין על אחת כמה וכמה שהיו הורגין אתכם: